

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 1-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

**Academic
Resource
Index
ResearchBib**

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

Volume 3 Issue 1 | 2026 |

+99893 5668868 | @Anvarbek_PhD

Page | 2

Asad Dilmurodning "Mahmud Torobiy" romanida Mahmud Torobiy obrazi talqini

Odiljonova Xursandoy Murodil qizi

Farg'ona davlat universiteti, talaba

Annotatsiya. Ushbu maqolada Asad Dilmurodning "Mahmud Torobiy" romanidagi bosh qahramon obrazi tahlil qilinadi. Mahmud Torobiyning xalq manfaatini himoya qilgan jasoratli shaxs sifatidagi qiyofasi ochib beriladi hamda asarning g'oyaviy-badiiy ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: tarixiy roman, Mahmud Torobiy, badiiy obraz, xalq, qahramon

Kirish. Asad Dilmurod o'zbek xalqining tarixiy yo'nalishda ijod qiluvchi mohir yozuvchilaridandir. Ijodkorning zalvarli asarlari faqat tarixiy voqealarini ifoda etib qolmay, mukammal badiiy xarakterlarni ham ochib beradi. Ijodkorning roman janri doirasidagi asarlariga yuzlanadigan bo'lsak, undagi erk va vatan uchun murakkab, hissiyotlarga boy va shiddatli hayot tasviri obrazlarning to'liq gavdalanishiga turtki bo'lganining guvohi bo'lamiz. Bu esa kitobxonga tarix haqida to'g'ri xulosa chiqarishga yordam beradi.

Yozuvchining "Mahmud Torobiy" tarixiy romani uning ijodida alohida o'rin kasb etadi. Ushbu asar jasur, fidoiy sarkarda Mahmud Torobiy haqida bo'lib, uning timsolida ozodlik va erk uchun kurashgan o'zbek xalqining taqdiri ko'rsatiladi. Bundan tashqari, Torobiyning qiyinchiliklarga yo'g'rilgan hayoti to'la-to'kis yuksak mahorat bilan ifodalanadi.

Adib bu asarda XIII asrda sodir bo'lgan qator voqealarni xronologik tartibda ko'rsatgan. Mo'g'ul bosqini oqibatida zaminimizni titratgan moddiy-ma'naviy o'pirilish va iztirobli kechinmalarni birlashtirgan bu asar moziyning ko'plab haqiqatlarini oshkor qiladi. Romandagi Mahmud Torobiy obrazi haqida gap ketar ekan, albatta, uning siyrati va suratidagi ulug'vorlik kitobxonni hushyorlik va xolislikka undaydi.

Adabiyotshunos olim Dilmurod Quronov ta'rifi bilan aytganda: "Obraz bu - borliqdagi shaxs, narsa-hodisaning san'atkor ko'zi bilan ko'rilgan va ideal asosda ijodiy qayta ishlangan aksi". Demak, obraz-muallifning badiiy fikrini ifodalovchi tushuncha. Adabiyotshunoslikda obraz tushunchasi qahramon va personajdan kengroq ma'no anglatadi. Agar qahramon asar voqealarining markazida turuvchi shaxs bo'lsa, personajlar ushbu voqealarda ishtirok etuvchi yordamchi timsollardir. "Mahmud Torobiy" romanida Torobiy bosh qahramon sifatida xalqparvarlik va adolat g'oyalarini mujassamlashtirgan obraz darajasiga ko'tariladi.

Qahramon haqidagi fikrlarga yuzlansak, uning yaratuvchisi Asad Dilmurod: Mahmud Torobiy obrazi kechmish qayg'usi, oh-fig'oni, qonli saboqlari, bugungi va ertangi kun orzu-havasi va kechinmalarining falsafiy sintezi tarzida tug'ildi. Tasavvurimda qad rostlagan Mahmud Torobiy faqat yetti yarim asr burungi isyonkor emas, ayni damda, bugungi, ertangi kunning

ham barkamol-orif,jasur va qaytmas odamidir.Mana shu xislatlari bilan u hamma davrlar uchun ibrat bo'la oladi,har qanday zotni ruhiy ta'sir kuchi doirasi-ohangraboli olamiga torta oladi",-deydi.Haqiqatan,ijodkor o'quvchiga ham oddiy,ham komil,ham erkparvar zot obrazini taqdim etdi.

Mahmud Torobiy o'limni qayta tug'ilish hisoblaydigan,dilida mardlikka haykal qo'ygan, jisman mag'lub bo'lsa ham,ruhan yengilmaydigan o'ktam inson obrazidir.Uning jasoratini hatto Chig'atoyning o'zi ham e'tirof etgan va mardligini inkor eta olmagan.

Butun xalqni birlikka chaqirib,ma'naviy yo'l boshchisi Shamsiddin Mahbubiy va tarafdorlari bilan ozodlik va erk uchun hurriyat g'oyasini olib kirishgan.Manbada bu harakat "g'azavot"deb atalgan bo'lsa-da,aslida u xalqning zulmga qarshi norozilik harakati edi.Shunday qilib,Mahmud Torobiy xalqni zulmga qarshi kurashga chorlab,xalq qo'zg'oloniga yetakchi bo'lgan shaxs sifatida tasvirlanadi.

Bahodir yog'iydan also qo'rqmas,uning kimligini yaxshi bilar,uning nayzasiga nayza,qilichiga qilich o'nglashga qurbi yetardi,ammo o'z qavmidan chiqqan johil kimsa qo'lida halok bo'ladi.Bir so'z bilan aytganda,xalqni Olloh yo'lida g'azavotga chorlab,ozodlik uchun kurashgan Mahmud Torobiy o'limi izzatli o'limdir.

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki,Asad Dilmurod "Mahmud Torobiy"romanida tarixiy shaxs obrazini badiiy jihatdan puxta yoritishga erishgan.Mahmud Torobiy obrazi orqali yozuvchi xalqimizning adolatga,erkinlikka bo'lgan intilishini,zulmga qarshi itoatsizligini ifoda etgan.Ushbu obraz nafaqat tarixiy shaxs sifatida,balki xalq manfaatini himoya qilgan ma'naviy timsol sifatida ham ahamiyat kasb etadi.Shu jihatdan asar o'zbek tarixiy romanlari orasida muhim o'rin egallaydi.

Adabiyotlar ro'yxati

- 1.A.Dilmurod.Mahmud Torobiy:tarixiy roman //Mas'ul muharrir:T.Malik/.-T.: "Sharq",1998.-304 b
- 2.Quronov D.Adabiyot nazariyasi asoslari.-T.,Navoiy universiteti.2018.-480 b.
3. D.Quronov va boshq. Adabiyotshunodlik lug'ati.-T.,Akademik nashr.2010.-398 b

